

Parashat Shmini Religious Freedom? Rabbi Shai Finkelstein

ויקרא פרק י פסוקים א-ב

וַיִּקְחוּ בְנֵי-אֶהֱרֹן נָדָב וָאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶפְתּוֹ, וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ, וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ, קֶטֶרֶת; וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה, אֵשׁ זָרָה--אֲשֶׁר לֹא צִוָּה, אֹתָם. ב וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה, וַתֹּאכַל אוֹתָם; וַיָּמָתוּ, לִפְנֵי יְהוָה.

מדרש אגדה (בובר) ויקרא פרשת שמיני פרק י סימן א

[א] ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחפתו. שניהם בעצה אחת: ויתנו בהם אש. שעשו שלא ברשות, אמרו אעפ"י שירדה אש מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, שנא' ונתנו בני אהרן [הכהן אש על המזבח] (ויקרא א' ז'), שלא היה להם ליטול רשות: ד"א ויקחו בני אהרן. ממשמע [שנאמר] נדב ואביהוא איני יודע שהם בני אהרן, אלא מלמד שלא חלקו כבוד למשה ולא אהרן: ויקריבו לפני ה' אש זרה. הכניסוה בלא עתה. ר' אליעזר אומר לא נתחייבו בני אהרן מיתה, אלא על שהורו הלכה בפני [משה] רבו, שכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה.

רשב"ם ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק א

היום לא ציוה ולא רצה משה שיביאו אש של הדיוט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוהה, ולא טוב היום להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו ואש לא תשימו, לפי שהיה רוצה לקדש שם שמים בירידת האש של מעלה.

מדרש אגדה (בובר) ויקרא פרשת שמיני פרק י סימן א

רבי אסי בר עקיבא אומר: לא מתו נדב ואביהוא אלא שלא ליתן פתחון פה לבאי העולם לומר [לא] שרתה שכינה באהל מועד, וכיון שנכנסו נדב ואביהוא לפני ה' באוהל מועד, אמר הקדוש ברוך הוא אם אני אאריך אפי עם אלו יהא כל אחד ואחד מישראל עושה כך, מוטב ימותו נדב ואביהו ולא יתמעט כבודי אפילו שעה אחת, מיד אמר למלאך ונגפם, אם על הקרובים כך, על הרחוקים על אחת כמה וכמה.

ילקוט שמעוני תורה פרשת שמיני רמז תקכד

ד"ה רבי יהודה אומר: ויקחו (שני) בני אהרן נדב ואביהוא אף הם בני אהרן בשמחתם כיון שראו אש חדשה שירדה משמי מרום ולחכה על המזבח את העולה ואת החלבים עמדו להוסיף אהבה על אהבה שנאמר ויקחו ואין לקיחה אלא שמחה.

ספר מורה הנבוכים חלק א פרק ה

וכאשר יבין הקדמות אמיתיות וידעם, וידע דרכי ההקש ועשות המופת, וידע אופני השמירה מהטעאות השכל, אז יקדים לחקירה בזה הענין, ולא יגזור בתחלת דעת שיעלה בלבו, ולא ישלח מחשבותיו תחלה וישליטם להשגת הבורא, אבל יבוש וימנע ויעמד, עד שיעלה ראשון ראשון. ועל זה נאמר ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים, מחובר למה שיורה עליו הנראה, מפחדו להסתכל באור הנראה, לא שהשם ישיגוהו העינים יתעלה מכל חסרון עילוי רב, ושובח לו ע"ה הדבר הזה, והשפיע עליו האל יתעלה מטובו מה שחייב לו, שנאמר בו ותמונת ה' יביט. וזכרו החכמים ז"ל כי זה גמול להסתירו פניו תחלה מהביט אל האלהים. אמנם אצילי בני ישראל הם הרסו ושלחו מחשבתם והשיגו, אבל השגה בלתי שלימה, ולזה אמר עליהם ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וגו', ולא אמר ויראו את אלהי ישראל לבד, כי כלל המאמר אינו רק לדקדק עליהם ראייתם לא לתאר איך ראו. ואמנם דקדק עליהם תוכן השגתם, אשר כללה מן הגשמות מה שכללה. חייב זה הרסם קודם שלימותם, והתחייבו כליה, ויעתר להם ע"ה, והאריך השם להם עד שנשרפו בתבערה, ונשרף נדב ואביהוא באהל מועד, לפי מה שבאה בו הקבלה האמתית.

רש"י הירש ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק א

אין ספק, שכוונתם היתה רצויה; שהרי הם קרויים "קרובי" גם לאחר שחטאו; וכוונה רצויה זו באה לידי ביטוי בדברי תורת - כהנים: "אף הם בשמחתם כיון שראו אש חדשה עמדו להוסיף אהבה על אהבה". אך עובדה היא: בה בשעה שהאומה זכתה לגילוי קירבת ה', הרי הם חשו צורך בקרבן מיוחד משלהם; ומכאן, שלא פעמה בלבם רוח נכונה של כהונה. כהני ישראל בטלים בכלל האומה; אין להם מעמד משלהם; כל עצמם - שהם עומדים בקרב עמם, ומכאן כל מעמדם לפני ה'. נמצא, שעצם קריבתם היה בה משום חטא; ומאידך, גם קרבנם היה שלא כדין בכל פרטיו. ושתי בחינות אלה של חטאם נלמדו בתורת - כהנים (להלן טז, א) מלשונות המקראות השונים: "בקרבכם לפני ה' וימתו" (שם) - "וימת נדב ואביהו וגו' בהקרבם אש זרה וגו'" (במדבר ג, ד). הווה אומר: גם ה"קריבה" הסובייקטיבית וגם ה"הקרבה" האובייקטיבית היה בהן משום חטא. ואכן אף הקרבת הקרבנות עצמם היתה שלא כדין מכל בחינה. גם המחטות וגם האש וגם הקטורת היו בניגוד להלכה. כל כלי השרת חייבים להיות משל ציבור ולשם קודש (ראה רמב"ם

הל' כלי המקדש פ"ח, ה"ז; הל' בית הבחירה פ"א ה"כ). עם מסירת הקרבן לכלי הקודש של האומה הרי המקריב עומד על אדמת קודש של העם ותורתו; והרי הוא מתמסר לדרישות המקדש - אגב ביטול כל רצון עצמי שרירותי. ואילו המחטה של נדב ושל אביהוא היתה מחתתו של כל אחד מהם; הם לא הקריבו בכלי המקדש, אלא בכלי עצמם - בלא ביטול רצונם העצמי: ...במסגרת עבודת הקרבנות אין מקום לשרירות סובייקטיבית. אפילו קרבנות הנדבה חייבים להיעשות במסגרת הצורות שנקבעו להם. כי מקריבי הקרבן מבקשים קירבת אלהים; אך זו לא תושג אלא על - ידי שמיעה בקול ה' וקבלת עול מצוותיו. הנה זו הנקודה המבדילה בין יהדות לאליליות. האליליות מבקשת לשעבד את האל בקרבן - למען יעשה את רצון האדם; ואילו אשי ישראל משעבדים את האדם לעבודת ה' - למען יקבל על עצמו את עול מצוותיו. משום כך כל הקרבנות עשויים על - פי מתכונת של מצוה; והמקריב נודר לעשות את המצוה נר לרגליו. משום כך קרבנות הבדויים מלב אדם חותרים תחת אותה אמת, שהקרבן בא לתת לה ביטוי; הם משליטים סובייקטיביות שרירותית - תחת השמיעה בקול ה' וקבלת עול מצוותיו. הננו מבינים אפוא את מות בני אהרן; מותם בשעת חנוכה ראשונה של המקדש הוא אזהרה לכל הכהנים שלעתיד; הוא מוציא כל שרירות מתחום המקדש - שכל עצמו איננו אלא מקדש לתורה! פעילות כהני ישראל תבטא - לא בהמצאת חידושים בתחום העבודה - אלא במתן תוקף למצוות ה'.

שמואל ב פרק ו פסוקים ב-ז

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ דָּוִד, וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ, מִבְּעֵלִי, יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם, אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר-נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים, עָלָיו. וַיִּרְכְּבוּ אֶת-אַרְוֹן הָאֱלֹהִים, אֶל-עֲגֹלָה חֲדָשָׁה, וַיִּשְׂאֶהוּ, מִבֵּית אַבְיָנָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה; וַעֲזָא וְאַחִיו, בְּנֵי אַבְיָנָדָב, נְהִיגִים, אֶת-הָעֲגֹלָה חֲדָשָׁה. וַיִּשְׂאֶהוּ, מִבֵּית אַבְיָנָדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה, עִם, אַרְוֹן הָאֱלֹהִים; וְאַחִיו, הֵלֵךְ לִפְנֵי הָאָרוֹן. וְדָוִד וְכָל-בֵּית יִשְׂרָאֵל, מִשְׁחָקִים לִפְנֵי יְהוָה, בְּכָל, עֲצֵי בְרוֹשִׁים; וּבְכֹנָרוֹת וּבְנִבְלִים וּבְתַפִּים, וּבְמִנְעֻנְעִים וּבְצִלְצָלִים. וַיָּבֵאוּ, עֵד-גֶרֶן נָכוֹן; וַיִּשְׁלַח עֲזָה אֶל-אַרְוֹן הָאֱלֹהִים, וַיֵּאחֲזַ בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ, הַבָּקָר. וַיַּחַר-אַף יְהוָה בְּעֲזָה, וַיִּכְהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל-הַשָּׁל; וַיָּמָת שָׁם, עִם אַרְוֹן הָאֱלֹהִים.

מלבי"ם שמואל ב פרק ו פסוק ו

הוסיף עוזא לפשוט במה ששלח ידו לאחוז בארון, בחשבו שצריך סמך בל יתמוטט, והיה לו לדעת כי ה' השוכן בו נושא לא נישא, ואמרו חז"ל (סוטה לה א) נושאו נשא את עצמו לא כל שכן.